

Proti takšnemu tolmačenju Osimske pogodbe

»Odgovor ministra za deželna vprašanja Maccanica na parlamentarno vprašanje senatorja Spetiča glede rabe slovensčine v odnosih med pripadniki slovenske manjšine v Italiji in deželno upravo Furlanije - Julijske krajine je nov, hud primer negativnega odnosa italijanskih oblasti do naših temeljnih življenjskih zahtev.« Tako je dokument ocenilo deželno tajništvo Slovenske skupnosti na svoji zadnji seji. »Odrekanje že uveljavljene pravice je vsekakor v nasprotju z duhom in črko Osimskega sporazuma, kar pa je pri odgovoru še posebej negativno, je izmikavanje italijanskih oblasti jasnim mednarodnim obveznostim ter nesprijemljiva restriktivnost pri njihovem tolmačenju. Ko sam pristojni minister v imenu predsednika vlade priznava, da Italija ni izpolnila svojih obveznosti do Slovencev, ki izvirajo iz Londonskega memoranduma in iz Osimskega sporazuma, bi pričakovali, da bo kaj stvarnega storila vsaj z našim zaščitnim zakonom, vendar tu, žal, ni novosti.«

Italija tako spet zaostaja za Evropo, je bilo poudarjeno na seji SSK, saj je 4. oktobra parlamentarni zbor Evropskega sveta v Strassburgu odobril obširno in zelo odprto Evropsko listino o deželnih in manjšinskih jezikih. Ko jo bo potrdil še Ministrski odbor Evropskega sveta, bo postala prava mednarodna pogodba, ki naj jo evropske države podpišejo in ratificirajo.

Pozitivna novost prihaja tudi v zvezi z besedilom novega italijanskega zakona o kazenskem postopku, ki ga je vlada dokončno odobrila in bo polnomočno stopilo v veljavo čez eno leto. Člen 108 namreč jasno priznava pripadnikom »priznanih manjšin«, da se med kazenskimi postopki pred pravosodnimi organi poslužujejo materinščine. Na njihovo zahtevo se morajo oblasti nanje obračati ustno in pisno v istem jeziku. V njihovem jeziku se sestavijo zapisniki in sodni spisi. Če se ta določila ne spoštujejo, so zadevni postopki nični. Tako se končno odpravlja krivica fašističnega režima, ki se je vlekla do danes.

Deželno tajništvo SSK je na seji še obširno obravnavalo upravni položaj v Trstu in Gorici ter delo na deželni ravni. Zadržalo je še podrobni spored srečanja med Slovensko skupnostjo in Narodnim svetom koroških Slovencev.

dalje na 3. strani ■

Ob obisku NSKS v Trstu

Politični stiki med manjšinami izredno pomembni

Ob začetku tretjih Koroških dnevov v Italiji je prišlo v Trstu do srečanja med vodstvom NSKS in SSK; prisotna sta bila tudi državnozborni poslanec Karel Smolle in deželni poslanec v FJK Bojan Brezigar. Delegacijo NSKS je vodil predsednik dr. Matevž Grilc, delegacijo SSK pa deželni tajnik Ivo Jevnikar. Na srečanju je bil izrecno poudarjen pomen stalnih stikov med Slovenci iz Avstrije in Italije, ne samo kot izmenjava medsebojnih informacij, ampak kot osnova enotnega političnega nastopanja v okviru delovne skupnosti Alpe Jadran v vidiku čedalje večje evropske integracije.

Posebna pozornost je bila na sestanku namenjena sedanjemu stanju v matični domovini. Obe strani zaskrbljeno sledita dogajanju v Jugoslaviji in izražata prepričanje, da bo prevladala težnja po resnični demokratizaciji jugoslovanske družbe tudi v okviru narodnostnega pluralizma, ki je eden glavnih temeljev jugoslovanske države. Ob tem izražata solidarnost slovenskim politikom, ki z dosedanjim prizadevanjem za uveljavljanje osnovnih pravic slovenskega jezika in slovenske državnosti pravilno tolmačijo čut in težnje celotnega slovenskega naroda. S tem v zvezi sta organizaciji naslovili poslanico predsedniku predsedstva SR Slovenije Janezu Stanovniku.

Na skupnem srečanju je bil govor o globalnem zaščitnem zakonu za Slovence v Italiji, pri čemer obe delegaciji zahtevata brezpogojno vključitev celotnega ozemlja, kjer živijo Slovenci, t.j. tudi videmske po-

krajine. Izražena je bila zahteva, da italijanski parlament čimprej izpolni svoje obveze do slovenske manjšine, kot je med drugim zagotovil v svojih programskih izjavah tako italijanski ministrski predsednik De Mita, kot predsednik deželne vlade FJK Biasutti. Poslanec Smolle se je obvezal, da se bo kot predstavnik avstrijskega parlamenta in član zunanjepolitičnega odbora zavzel pri italijanskem parlamentu za odobritev zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji.

Stalni prijateljski stiki med NSKS in SSK omogočajo, da primorski Slovenci razumejo in podpirajo politiko novega dialoga med večino in manjšino na Koroškem. Na tej osnovi je bil dosežen že določen napredek. Deželni svetovalec Brezigar bo posegel pri deželni vladi Furlanije Julijske krajine, da se v okviru delovne skupnosti Alpe Jadran zavzame za uveljavitev pravic Slovencev na Koroškem. Sedanjemu predsedniku delovne skupnosti Alpe Jadran sta organizaciji v posebnem pismu obrazložili zahtevo po ustanovitvi posebnega odbora za probleme manjšin v okviru iste skupnosti.

Obe slovenski politični organizaciji izražata ob tem srečanju svoje priznanje in zahvalo slovenskim kulturnim organizacijam, ki že šest let izmenično organizirajo Koroške dneve v Italiji oz. Primorske dneve na Koroškem in s tem utrjujejo prijateljske vezi med Slovenci v zamejstvu.

Ob koncu je Slovenska skupnost z veseljem sprejela vabilo, da se udeleži prihodnjega srečanja na Koroškem.

DIALOG MED DUNAJEM IN CELOVCEM

V okviru Tretjih koroških dnevov, ki so se začeli v soboto, 8. t.m., s koncertom v dvorani pri Salezijancih v Trstu, je svetovalska skupina Slovenske skupnosti priredila v palači deželnega sveta v Trstu tiskovno konferenco, na kateri sta slovenski državni poslanec v dunajskem parlamentu Karel Smolle in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc orisala trenutno stanje slovenske narodne manjšine na Koroškem. Goste s Koroškega sta pozdravila deželni poslanec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar in deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar.

Državni poslanec Smolle je med drugim opozoril, da je prišlo do novega dialoga z avstrijsko zvezno vlado in z vladnima strankama, kar zadeva položaj slovenske narodne manjšine na Koroškem. Po mnogih letih ostre konfrontacije se je, po izjavah državnega poslanca Smolleja, začelo obdobje, ko avstrijske vodilne politične sile kažejo resno pripravljenost na dialog s predstavniki slovenske manjšine. Državni poslanec Smolle je opozoril na vrsto ukrepov, ki se bodo začeli izvajati v korist Slovencev na Koroškem. Gre za slovenske

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Alica v čudežni deželi« (Lewis Carroll - Marko Sosič); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Luigi Pirandello: »Črno ogrinjalo«. Radijska igra; 15.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditvev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 17. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 O ljubezni v književnosti; 12.40 Cecilijanka 1987: mešani zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 »Spomini na Rainerja Mario Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 18. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Svet Boga - Bog sveta; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 In ti, kam pojdeš v soboto zvečer?; 12.40 Cecilijanka 1987: moški zbor Fantje izpod Grmade; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Iz Benečije; 15.00 »Spomini na Rainerja Mario Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Dario Fo: »Burkaški misterij«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 19. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Cecilijanka 1987: mešani zbor Lojze Bratuž; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 »Spomini na Rainerja Mario Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Slovenec v Pragi pred 20 leti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 20. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Svet Boga - Bog sveta; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Debelost in akupunktura; 12.40 Cecilijanka 1987: mladinski mešani zbor Ojsternik iz Ukev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Nediški zvon; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.00 »Spomini na Rainerja Mario Rilkeja«; 15.15 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Zanimivosti iz arhiva Ciril-Methodove šole v Trstu ob 100-letnici ustanovitve; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 21. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Pogled v restavratsko delavnico. Pripravlja Zorko Pelikan; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Cecilijanka 1987: deklinski zbor uči eljšča Simon Gregorčič iz Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah - Od Milj do devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Goriški razgledi; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Ivan Tavčar: »Izza kongresa«; 15.20 Lahka glasba, novice, pogovori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 22. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Koncert za srce in orkester; 12.40 Zborovska glasba. Cecilijanka 1987: mešani zbor Topničar iz Trnovega; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice ...«; 15.00 Drugi program. Vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 William Shakespeare: »Ukročena trmoglavka«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Dialog med Dunajem in Celovcem

■ nadaljevanje s 1. strani

televizijske oddaje, za ustanovitev dvojezične trgovske akademije, za podpore dvojezičnim otroškim vrtcem in za večjo denarno pomoč slovenskim kulturnim organizacijam. Poslanec Smolle je opozoril tudi na ustanovitev medparlamentarne komisije v dunajskem parlamentu, ki ima nalogo, da obravnava in proučuje manjšinsko problematiko. To komisijo sestavljajo predstavniki ljudske in socialistične stranke ter slovenski poslanec Smolle, ki je bil, kot znano, izvoljen na listi zelenih.

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je obširneje obravnaval vsebino dialoga, ki se je vzpostavil med vladnimi silami v Avstriji in slovensko narodno manjšino ter v tej zvezi dejal, kako se zdi, da je avstrijska zvez-

na vlada prepričana, da je politika asimilacije v bistvu in na daljši rok jalova.

Dr. Grilc je govoril o odnosih med manjšino in matično državo Jugoslavijo in v tej zvezi ugotovil, da predsednik beograjske zvezne vlade Mikulić na nedavnem obisku v Avstriji ni sprejel predstavnika slovenske in hrvaške manjšine. To se je prvič zgodilo v zgodovini obiskov vidnih jugoslovanskih politikov v Avstriji. Matevž Grilc pa je poudaril, da je Jugoslavija kot sopolpisnica avstrijske državne pogodbe dolžna kazati zanimanje za izvajanje tistega določila te mednarodne pogodbe, ki govori o zaščiti slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Sledilo je uradno srečanje med odposlanstvom Slovenske skupnosti in delegacijo Narodnega sveta koroških Slovencev.

Prejeli smo

PISMO PREDSEDNIKU STANOVNIKU

Svobodno misleči predstavniki Slovencev v Avstriji in Italiji, ki smo se udeležili današnjega srečanja v Trstu, izražamo globoko zaskrbljenost zaradi ogrožanja slovenske državnosti, ki med drugim hudo slabi boj slovenskih manjšin za narodne pravice in manjša ugled matice v svetu.

Ker sta naši skupnosti v preteklosti že trčo doživljali razraščanje nacionalizma in centralizma, pozivamo Vas, gospod predsednik, in slovensko politično vodstvo, da se takim pojavom takoj postavite po robu.

V tem smislu izražamo vso podporo naprom za demokratizacijo, gospodarsko ozdravitev, utrditev slovenske samobitnosti in razvoj v smeri evropskega povezovanja.

Pri svojem boju za obstoj in razvoj pa pričujemo Vašo nadaljnjo podporo.

Z odličnim spoštovanjem

za Narodni svet koroških Slovencev (predsednik Matevž Grilc)
za Slovensko skupnost (deželni tajnik Ivo Jevnikar in deželni svetovalec Bojan Brezigar)
za Koroško enotno listo (državnozborni poslanec Karel Smolle)

Trst, 8.10.1988

TARTINIJEVA HIŠA V PIRANU

V Piranu so 8. t.m. svečano odprli obnovljeno rojstno hišo znamenitega skladatelja in violinista Giuseppa Tartiniia. Zgradba bo poslej kulturno središče italijanske narodnostne skupnosti v tem kraju. Sredstva za obnovitev pomembnega kulturnega spomenika sta dali na razpolago Jugoslavija in Italija, s čimer so bili spet poudarjeni dobri in prijateljski odnosi med državama. Svečanosti, na kateri se je zbralo precejšnje število občinstva, se je udeležil tudi Jože Smole, predsednik Socialistične zveze Slovenije. V priložnostnem nagovoru je poudaril vlogo in pomen manjšin kot povezovalnih skupnosti med državami.

O PALESTINSKI DRŽAVI

Palestinska osvobodilna organizacija namerava proglasiti palestinsko državo na ozemljih, ki so zdaj pod izraelsko zasedbo. Tako je napovedal eden izmed najtesnejših Arafatovih sodelavcev. Po njegovih izjavah so se za tak predlog opredelile vse struje in komponente Organizacije za osvoboditev Palestine.

Pričakovanje za zasedanje v Beogradu

V Jugoslaviji in tudi izven nje vlada pričakovanje za plenarno zasedanje Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki se bo začelo v ponedeljek, 17. t.m., v Beogradu. Na to zasedanje se v sedmi republiki pripravljajo že dalj časa in prihajajo javno na dan huda nesoglasja med komunisti posameznih republik in avtonomnih pokrajin.

Najbolj kočljivo je stanje v Srbiji in Črni gori. V Srbiji prihajajo čedalje bolj do izraza narodni in celo nacionalistični momenti. Stanje Srbov in Črnogorcev na Kosovem je postalo v zadnjih dneh povečini bolj pretveza, da se poudarja zahteva po ukinitvi obeh avtonomnih pokrajin (Kosova in Vojvodine), se pravi izvesti korenito reformo jugoslovanske ustave. Nekateri srbski krogi poleg tega niti ne skrivajo svojega nasprotovanja t.i. avnojski Jugoslaviji, to je takšni ureditvi, ki zago-

tavlja enakopravnost vsem narodom v državi.

Huda gospodarska kriza — z inflacijo, ki presega 200 odstotkov — seveda še zaostre in komplicira celotno stanje v državi, medtem ko se zdi, da edina organizirana politična sila nima v tem trenutku jasnih pojmov in zlasti natančno izoblikovanih načrtov za izhod iz hude stiske. Zato tolikšno pričakovanje za skorajšnje beograjsko zasedanje jugoslovanskih komunistov.

—o—

V glavnih mestih Alžirije so bile množične demonstracije, ki jih lahko že smatramo za začetek vstaje proti režimu. Položaj se je nekoliko umiril, ko je predsednik Šadli Bendžedid obljubil, da bodo odpravili enostrankarski politični sistem, ki je izrazilo diktatorski.

V Jugoslaviji se nadaljujejo demonstracije

V južnih predelih Jugoslavije se nadaljujejo demonstracije, sicer ne tako številne in zlasti ne tako ostre kot prejšnje dni. Tako zborovanje je bilo 10. t.m. v Nikšiću v Črni Gori. Oklicali so ga iz protesta zaradi nastopa policije, ki je ob koncu prejšnjega tedna v Titogradu razgnala množico, ki je zahtevala odstop črnogorskih vodilnih mož, pri tem pa se je poslužila tudi nasilja. Predsedstvo Črne gore je uradno pojasnilo, da v Titogradu niso oklicali posebnega stanja, kot so se začeli širiti zavedni glasovi. Vsekakor pa se zdi, da so bili nekateri ukrepi vendarle sprejeti, da se ne bi ponovile demonstracije, ki so degenerirale in bile v določenih trenutkih že podobne začetkom vstaje.

Oblasti pojasnjujejo, da je bila titograjska manifestacija v skladu z zahtevo prebivalstva po izboljšanju sedanjega hudega gospodarskega in družbenega položaja, da pa so se med množico vrinile skupine s sovražnimi zahtevami in nastopi.

Do manifestacij prihaja še po nekaterih drugih krajih v Jugoslaviji, vendar nimajo nacionalno-političnega ozadja, saj gre le za glasne zahteve po povišanju plač.

V Jugoslaviji je močno odjeknil nagovor predsednika Đizdarevića, ki je poudaril, da se predsedstvo odločno zavzema za izhod iz družbene krize po demokratični poti, da pa lahko nadaljnje slabšanje položaja v državi pripelje do izrednih razmer.

PRESEDNIK COSSIGA V AVSTRALIJI

Predsednik republike Cossiga je začel daljši uradni obisk v Avstraliji. Iz Singapura je preko Sidneya došel v glavno mesto Camberro, kjer sta ga sprejela guverner Stephen in ministrski predsednik, laborist Hawke. Z ministrskim predsednikom je razpravljajal predvsem o gospodarskem sodelovanju med Avstralijo in Evropsko skupnostjo. V Camberri se namreč bojijo, da bo leto evropske integracije 1992 prineslo nevarno zapiranje do avstralskih proizvodov. O dvostranskih odnosih med Italijo in Avstralijo pa je s tamkajšnjimi predstavniki zaenkrat razpravljajal zunanji minister Andreotti.

Cossiga je tudi odprl razstavo o Italijanih v Avstraliji v državni knjižnici. Obisk poteka tudi v znamenju dvestoletnice Avstralije in deleža italijanskih izseljencev za njen razvoj. Na novi celini živi pol milijona italijanskih izseljencev.

RAZKOL NA DESNICI

Skrajno desničarska francoska stranka Nacionalna fronta, ki jo vodi Le Pen, je izključila svojo edino predstavnico v francoskem parlamentu, 39-letno Yann Piat. Junija letos je prevzela edini strankin mandat, potem ko je Nacionalna fronta izgubila 32 sedežev v parlamentu. Iz stranke so jo vrgli, ker se ni udeležila glasovanja o Novi Kaledoniji in je podprla vladni osnutek za pomoč revežem tudi v primeru, da gre za tuje državljane.

Ideološki prikaz pokristjanjenja

Sprejem krščanstva oziroma pristanek na pokristjanjenje ok. 750 je za Karantanijo pomenil uvrstitev v takratno krščansko Evropo in s tem njeno preživetje. Krščanski Evropi sta bila tedaj glavni sovražnik poganstvo in islam. Priznanje nadoblasti kralja Frankov, ki so ga Bavarci terjali od Karantancev v zameno za pomoč v boju proti Obrom, je pomenilo dejansko prav pristanek na pokristjanjenje, nad katerim so si frankovski kralji lastili nekako pokroviteljstvo. Prav v tem času je namreč frankovski kralj Pipin Mlajši sklenil s papežem zavezništvo o pokroviteljstvu nad krščanskim Zahodom, kjer ni bilo več cesarjev kot predstavnikov krščanske rimske države in oblasti.

Pod vplivom liberalizma pa je prišla v mišljenje širše slovenske javnosti povsem drugačna podoba pokristjanjenja. Krščanstvo naj bi bilo Karantancem oz. Slovencem nekako vsiljeno od »Nemcev«, pomenilo naj bi nekakšno zasužnjenje ljudstva, ki je dotedaj živel »pod svobodnim soncem«, torej v idealni poganski svobodi, čaka je, da mu pride luč od vzhoda, iz Bizanca, kamor so v romanah pošiljali kakega slovenskega Tarzana, da se seznanj s prefinjeno kulturo, ki pa je bila že v dekadenci.

V resnici je imela Karantanija svoje zveze edinole z Zahodom, odkoder so prihajali krščanski misijonarji. Med njimi sv. Modest in tovariši, irski menihi, katerih delo je bilo odločilno za pokristjanjenje Karantancev. Toda Modestovo ime je v pregledih slovenskih učnih knjig komaj omenjeno ali pa zamolčano. Celó v cerkvenem življenju na apostola Karantancev ni spomina, nobenega spominskega oltarja ali kapele, kaj šele cerkve. Težko bi še našli kak narod na svetu, pri katerem so tisti, ki bi morali biti odgovorni za ohranjanje spomina prvega narodnega apostola na njegovo delo in osebnost povsem pozabili, dasi je bil celo razglašen za svetnika. Primer kaže na neverjetno odtujenost domačemu krščanskemu izročilu.

Zdi se, kakor da ob poudarjanju vloge svetih bratov Cirila in Metoda, za sv. Modesta ni več mesta v slovenskem češčenju,

dasi celo oba sveta brata častijo le kot »slovenska« ne pa kot slovenska apostola. V resnici pa eno češčenje drugega ne izključuje, zato bi moral dobiti sv. Modest častno mesto v slovenskem cerkvenem kalendarju.

Da ob sprejemu krščanstva pri Karantancih ni misliti na nasilje, je razvidno tudi iz zgodovinskega vira, ki omenja, da je knez Borut, ko je poslal svojega sina Gorazda in nečaka Hotimira kot talca na Bavarsko, sam zaprosil Bavarce, naj ju vzgojijo v krščanski veri.

Ko se je Gorazd vrnil in postal karantanski knez, za njim pa tudi Hotimir, se je krščanstvo v deželi dokaj hitro širilo. Upor proti njemu pa so dvignili karantanski velikaši, proti katerim je knez poklical na pomoč bavarskega vojvodo Tassila.

Bil bi že čas, da se pokristjanjenje Karantancev neha prikazovati kot neko narodno nesrečo in zasužnjenje; nekaj, česar ne srečamo v zgodovinopisju kakega drugega naroda, ki je bil prav tako pokristjanjen, neredko celo s silo.

Tudi trditev, da je nadškofija Solnograd ponemčevala slovenske pokrajine, medtem ko naj bi imel Oglej blage metode, je povsem izmišljena. Ponemčenje ozemlja severno od Drave, nekoč slovensko, pripadajoče pa cerkveno Solnogradu, je imelo povsem druge vzroke. Cerkveno bogoslužje je bilo skozi ves srednji vek latinsko. Solnograd je v Panonijo, ki se jo je bal izgubiti kot svoje misijonsko področje, pošiljal dejansko najbolj učene in sposobne duhovnike. Vendar pa se ti niso mogli primerjati z genialnostjo svetih bratov Cirila in Metoda. Njuno delo bi seveda zajelo tudi Karantanijo v večji meri, če ne bi bila glavna ovira za širjenje njunega književnega dela ravno nadvse težavna glagolica, ki se seveda ni mogla meriti z lahkotnostjo latinice, obenem pa tudi že z uveljavljenim latinskim jezikom v bogoslužju.

Zgodovinopisje izpušča iz karantanske zgodovine predvsem dejstvo, da je ta dežela ohranjala vsa stoletja svojo državnost, ne glede na nemški in latinski jezik, ki so

dalje na 5. strani ■

UKRAJINCI BREZ »GLASNOSTI«

Svetovna poročila so polna vesti o »glasnosti« v Sovjetski zvezi, ne da bi navajala tudi druge narode ob Rusih, ki so te politike popušcanja edini deležni. V Ukrajini, kjer vlada s trdo roko partijski mogotec Volodimir Ščerbicky v slogu Brežnjeva, pa o kaki »glasnosti« ni sledu. Ukrajinski jezik je v lastni deželi še vedno drugi jezik; borci za pravice ukrajinsčine pa so obsojeni navadno na 5 let zapore ali pregnanstva, kot politični kaznjenci. Vendar se je v Ukrajini uspel oblikovati akcijski odbor za politične zapornike, ki je sporočil na Zahod pet imen obsojenih zaradi pripadnosti ukrajinski uniatski (katoški) Cerkvi in trinajst imen obsojencev zaradi zavzemanja za pravice ukrajinsčine. Med slednjimi je Kirilo Oleksijovič

Zinčuk (rojen 1922), ki je bil obsojen na kar 15 let težkega zapore in še 5 let pregnanstva. Enako obsodbo so dobili tudi Bohdan Stanislavovič Klimhak (rojen leta 1938), Jurij Petrovič Boičuk (rojen 1920) in Oleksij Makarovič Kukharuk (rojen 1923). Na 10 let težkega zapore in 5 let pregnanstva pa so bili obsojeni Pavlo Fjodorovič Kampov (rojen 1929), Mikhailo Ivanovič Osadhy (rojen 1921) in Grigory Andiyovič Prikhodko (rojen 1937). Organizacije za varstvo človekovih pravic priporočajo vsem zavzetim, naj pišejo pisma v enem evropskih jezikov za osvoboditev zapornikov, v vlučni obliki, z navedbo enega ali več imen obsojenih, na naslov: Mihail Gorbačov, Staraja ploščad 4, 103132 Moskva, UdSSSR.

V Devinu je umrl Vilko Metlikovec

Velika množica se je v petek, 7. t.m., poslovila od znanega slovenskega gostinca v devinskem portiču Vilka Metlikovca, ki je umrl nekaj dni prej v bolnišnici v Avianu, kjer je že več časa zaman iskal zdravja.

Pokojnik je bil star 62 let in je bil doma iz Sosljana. Kmalu po drugi svetovni vojni je z ženo Ireno prevzel komaj zgrajeno in tedaj še skromno gostišče v Devinu, ki pa ga je v nekaj letih tako razvil in izpopolnil, da je postalo eno elitnih gostišč na Tržaškem in sploh vzdolž naše obale. Gospodar Vilko je bil prava avtoriteta na svojem področju in je njegov sloves segal daleč po deželi.

Rajnik se je vedno zanimal za vse, kar se je dogajalo doma in po svetu, in pripadnosti našemu rodu in jeziku ni nikdar in pred nikomer skrival. Bil je velik podpornik kulturnega in športnega delovanja ter imel vedno dobro in prijazno besedo za tistega, ki je je bil potreben.

Kako je bil Vilko Metlikovec znan in priljubljen, je pokazala njegova zadnja pot. V devinski cerkvi, pred cerkvijo in na trgu se je zbrala velika množica in se poklonila njegovemu spominu. Pogrebni obred je opravil župnik msgr. Ivan Kretič, sodelovali so Fantje izpod Grmade in nabrežinska godba. Pred odprtim grobom na sosljanskem pokopališču se je v imenu prijateljev poslovil dr. Drago Legiša.

Vdovi gospe Ireni in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje, ki se mu pridružuje tudi Novi list.

TUDI ZAMEJCI

NA DON BOSCOVI PROSLAVI V LJUBLJANI

V nedeljo, 9. oktobra, se je v Ljubljani končala osrednja proslava slovenske salezijanske province ob 100-letnici smrti sv. Janeza Bosca. Že sredi prejšnjega tedna so na teološki fakulteti priredili simpozij na temo: »Problemi mladih«. Predavali so številni domači strokovnjaki, med njimi Trstenjak, Ramovš in Makarovič. Lepo obiskana je bila tudi okrogla miza z govori Vide Žabot, Jožeta Bajzeka, Alojza Rebutle in ljubljanskega nadškofa Suštarja.

Slovesno zaključno slavlje v spomin na svetega Janeza Bosca je bilo v nedeljo, 9. t.m., v cerkvi na Rakovniku. Somaševali so slovenski metropolit, bivši beograjski nadškof Turk in koprski škof Pirih.

Ljubljanska praznovanja so se končala s slavnostno akademijo v cerkvi na Kodeljevem, pri kateri je z besedo in pesmijo sodelovala mladina iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva. Med pevskimi zbori in skupinami iz raznih krajev Slovenije sta bila tudi zbora »Vesela pomlad« z Opčin in »Zvonček« z Repentabra.

Proslava je bila priložnost za celovito osvetlitev lika velikega turinskega vzgojitelja, ki je znal prislunhiti znamenju časa in razumeti potrebe mladine, kot je poudaril nadškof Suštar v svojem nagovoru na vernike.

Občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije

V nedeljo, 9. oktobra, so se v Marijanišču na Opčinah zbrali voditelji in voditeljice Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki delujejo na Tržaškem. Približno štirideset starejših članov organizacije se je zbralo na občnem zboru, da bi pregledali opravljeno delo in si začrtali smernice za prihodnost.

Uvodno predavanje je bilo namenjeno skavtski metodologiji. Voditeljica Vera Tuta Ban je predstavila legalističen oziroma humanističen pristop k vzgoji. Sledilo je delo po stegih, se pravi po okrajih, v katerih delujejo skavti in skavtinje na Tržaškem. Analizirali so okolje, v katerem opravljajo svoje poslanstvo med slovensko mladino v Trstu in drugih krajih v tržaški pokrajini. Iz analize je bilo razvidno, da bi lahko skavtska organizacija s svojim rednim delovanjem bistveno prispevala k bolj razčlenjenemu in bogatejšemu delovanju med mladimi. V tem smislu so tudi načrtovali dejavnosti, ki bi najbolj ustrezale dejanskim potrebam na terenu. Zaključki tega pripravljalnega dela so vzbudili precejšnje zanimanje. Iz razprave med pri-

sotnimi pa so se razvile nekatere smernice za delovanje v prihodnjih mesecih.

Poročila načelnikov, tajnika, blagajnika in gospodarja ter predstavnikov treh starostnih skupin: volčičev, izvidnikov in vodnic ter roverjev in popotnic so pokazala, da so tržaški skavti in skavtinje v minulem delovnem letu imeli bogato dejavnost. Poleg taborov so med šolskim letom priredili celo vrsto izletov, športni dan, pohode v naravo, razne minitabore, igre, jurjevanje in druge dejavnosti. Izdajali so tudi svoje notranje glasilo Jambor, ki bo letos slavilo 18. leto izhajanja. Novi glavni urednik bo Peter Rustja, ki je na občnem zboru tudi kratko spregovoril o listu.

Z začetkom letošnjega šolskega leta se je obnovilo delo po vodih. Nedeljski občni zbor je bil tudi priložnost za preverjanje stanja v organizaciji. Po nedeljskem občnem zboru se bo delovanje poživilo, saj so bile dane okvirne smernice. Letos bodo skavti in skavtinje na Tržaškem skušali biti bolj prisotni predvsem v krajih, kjer delujejo.

Ob koncu trgatve na Tržaškem

Letos bo manj vina, čeprav kvaliteta ne bo slabša. To je, kratko povedano, stanje po letošnji trgatvi. Zadnji sončni dnevi so namreč omogočili, da so skoraj vsi vinogradniki na tržaškem Krasu potrgali tudi zadnje grozdje, na sežanskem Krasu pa je trgatve v teh dneh v polnem teku.

Na splošno je letos povsod manj grozdja. K temu so prispevala številna dejstva. V prvi vrsti je marsikje močno škodoval trtam spomladanski ožig, ki je prizadel predvsem višje predele Krasa. Zaradi neugodnih vremenskih razmer je ponekod trta slabo ocvetela, prevelika količina padavin v prvih poletnih mesecih pa je povzročila pravo epidemijo zelo močne peronospore, ki je glavni krivec, da je letošnji pridelek tudi za 40 odstotkov manjši. Sledilo je dolgo sušno obdobje, ki pa je prizadelo le tiste vinograde, ki so posajeni na

slabo zrigolanih njivah, kjer je torej premalo zemlje. Suša je prizadela tudi noveše nasade, kjer trte še niso razvile dovolj močnih korenin.

Prišel je dež, a po dežju burja, ki je spet naredila škodo v nekaterih vinogradih. V zadnjih tednih pa so svoje opravili tudi številni ptiči, ki so letos, kot že dolgo ne, kar oblegali trte.

Vsekakor je splošno mnenje, da je kvaliteta letošnjega mošta dobra. Grozdje je dobro dozorelo in je v glavnem doseglo zelo prijetno harmonijo sladkorja in potrebnih sadnih kislin, ki dajejo moštu in nato vinu okus. Napoveduje se torej prijetna vinska kapljica. Da je količina manjša, pa bo morda še dobro, saj bodo vinogradniki posvetili večjo skrb kletarjenju, kar je pri kakovosti vina odločilnega pomena.

Ustanovitev solidarnostnega odbora

Predlog Mladinske sekcije Slovenske skupnosti, naj se ustanovi solidarnostni odbor v podporo Odbora za varstvo človekovih pravic iz Slovenije, je naletel na pozitiven odmev. V petek, 7. oktobra, je bil na sedežu Slovenske skupnosti v Trstu ustanovljen solidarnostni odbor, k njemu pa so pristopili različno usmerjeni posamezniki in organizacije. Poleg Mladinske sekcije Ssk so med organizacijami v odboru zastopani Slovenski kulturni klub, Slovenska prosveta, Slavistično društvo Trst, na večeru pa so bili prisotni tudi predstavniki Mladinskega odbora SKGZ.

Solidarnostni odbor je odprt vsem, ki bi še želeli pristopiti. Prihodnjič se bo se-

stal v petek, 14. oktobra, na sedežu Slovenske skupnosti v Trstu, Ul. Machiavelli 22. Takoj po ustanovitvi je odbor potrdil podporov sodelavcem tednika Mladine Janši, Borštnerju, Tasiću in Zavrlu, ki jim sodi prizivno vojaško sodišče v Beogradu, izrazil pa je tudi ogorčenje zaradi oskrumbe spomenika v Grmeku v Beneški Sloveniji, ki žali čustva slehernega demokrata.

Kot znano, pa je Mladinska sekcija Ssk v podporo Odbora za varstvo človekovih pravic iz Slovenije, že konec avgusta začela zbirati podpise. Akcija se zdaj bliža koncu in pubudniki nameravajo podpisati izročiti konec tega meseca na posebni slovesnosti.

Edinstven večer v Trstu

Gledališka dvorana pri Salezijancih na Istrski ulici v Trstu se je v soboto, 8. t.m., spremenila v prizorišče enkratnega glasbenega in kulturnega dogodka. Uvodni večer 3. koroških dnevo v Italiji, ki jih prirejajo Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete in Gorice in društvo Studenci iz Čedad, je bil posvečen koncertu mešanega pevskega zbora Rož iz Šentjakoba v Rožu. Šlo je za stilni koncert, ki je nosil pomenljiv naslov »Ponižani in razžaljeni — Pesmi zatiranih narodov«. Pevci in pevke so v prvem delu pod vodstvom dirigenta Lajka Milisavljeviča zapele deset pesmi, posvečenih prav tolikim evropskim narodom. Slišali smo pesmi Severnih Frizijcev, irsko pesem, škotsko pesem in še pesmi, ki so predstavljale Baske, Korzičane, Ladince, Furlane, gradiščanske Hrvatice, Madžare in Makedonce.

Drugi del pa je bil še bolj razgiban. Ob petju, glasbeni spremljavi in plesu so pred občinstvom zaživelj trpljenje, upor in upanje Armencev, Palestincev, Kurdov, Eritrejcev, staroselcev z afriškega juga in filipinskih ter avstralskih staroselcev pa še južnoameriških in severnoameriških Indijancev ter Inuitov in Romov.

Režiserju Marjanu Stickerju moramo ob tem večeru res priznati izredno učinkovitost, pevcem in pevovodji pa veliko požrtvovalnost in vztrajnost, saj je priprava tega koncerta zahtevala tri leta dela.

Večer, ki je spregovoril o trpljenju in zatiranju, se je končal z lepim voščilom. Pevci so podrlj pregrajo iz bodeče žice in po dvorani se je razlegla Zdravljica. Občinstvo je Zdravljici prisluhnilo stoje, marsikdo je spontano pomagal pevcem, ki so se pomešali med občinstvo in dolgo ploskanje je bil hvaležen poklon za edinstven koncert, ki ga je zbor »Rož« naslednji dan ponovil v Kulturnem domu v Gorici.

KULTURNI DOM GORICA

Program prireditev

16. (nedelja) ob 18. uri GLASBENI KONCERT ZA SKLAD »M. ČUK«. Nastopa Črtomir Šiškovič (violina) iz Trsta. Prireditelj: Slovenske osnovne šole z Goriškega.

20. (četrtek) ob 20.30 Kabaretni večer: »OPROSTITUTE, NE JURIS!« (B. Kobal - S. Verč). Prireditelj: MO SKGZ in ZSKD.

21. (petek) ob 19.30 OBCNI ZBOR SPORTNEGA ZDRUŽENJA DOM. Prireditelj: SZ DOM.

27. (četrtek) ob 18. uri Predstavitel zbirke »PESMI ŠTIRIH«. Sodelujejo: Tone Pavček, Ciril Zlobec, Janez Menart in Kajetan Kovič. Prireditelj: Kulturni dom.

27. (četrtek) ob 20.30 Filmska predstava (naslov bomo naknadno sporočili). Prireditelj: Kinotelje.

31. (ponedeljek) ob 18. uri Priložnostna prireditev ob »DNEVU VARČEVANJA«. Prireditelj Kmečka banka.

Simpozij v Gorici z izrazito evropsko noto

V Attemsovi palači v Gorici se je v soboto, 8. t.m., končalo tridnevno študijsko srečanje, ki je bilo posvečeno liku in delu prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela Attemsa in njegovi dobi. Priznati je treba, da sta prireditelja — Inštitut za srednjeevropska srečanja in Inštitut za družbeno in versko zgodovino — dosegla svoj namen, saj je nastopilo nad 20 predavateljev, ki so kar se da natančno orisali stanje na ozemlju prostrane goriške nadškofije, ki je obsegala Goriško, Vzhodno Furlanijo, velik del slovenskega ozemlja in tudi Spodnjo Koroško. Predavatelji so poleg tega o-

vzbudila zanimanje širšega kroga ljudi in da se ni tikala le izvedencev. Za celotno študijsko srečanje je bila prav gotovo še najbolj značilna njegova evropska razsežnost, ne v smislu jalovega obujanja »starih, lepih časov«, temveč v znamenju evropske kulturne zavesti, za katero je načelo »enotnosti v raznolikosti« ena njenih bistvenih komponent. Zeleti je, da bi goriški simpozij v Attemsovi palači prispeval k čimvečji uveljavitvi takšne zavesti.

Dvorana je bila zlasti nabito polna na začetku simpozija, saj so bili med drugimi prisotni kar trije škofje, goriški, ljubljanski in koprski, iz Rima je prišel jugoslovanski veleposlanik pri Sveti stolici Štefan Cigoj, iz Trsta pa jugoslovanski generalni konzul Livij Jakomin. Tudi naslednje dni smo v dvorani videli lepo število poslušalcev iz sosednje Slovenije, zlasti s Primorskega.

—o—

VEČ PROSTEGA ČASA ZA KULTURO VEČ KULTURE V PROSTEM ČASU

Pod tem geslom bo v soboto, 15. oktobra 1988, v občinski dvorani v Špetru (S. Pietro al Nat.) ob 14.30 v prvem in ob 15.00 v drugem sklicanju potekal

27. REDNI OBCNI ZBOR ZVEZE SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV

Dnevni red:

1. Otvoritev občnega zbora; 2. Podelitev priznanj Zveze slovenskih kulturnih društev; 3. Izvolitev verifikacijske komisije in volilne komisije; 4. Pozdravi; 5. Poročila; 6. Razprava; 7. Razrešnica staremu odboru; 8. Volitve novega odbora; 9. Razglasitev volilnih rezultatov in sklep.

—o—

IDEOLOŠKI PRIKAZ POKRISTJANJENJA

■ nadaljevanje s 3. strani

ga v njenih pokrajinah uporabljali poleg slovenskega. Saj je bila npr. ponemčena tudi zahodna Češka, pa je vendarle nihče ne skuša zgodovinsko politično razkosati po jezikovnih in verskih mejah kakor v primeru Karantancev oziroma Slovencev.

SKPD »Mirko Filej« iz Gorice vabi na kulturni večer

»S PESMIJO MIRKA MAZORE«

v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici, v sredo, 19. t.m., ob 20.30.

svetlili pastoralne pristope nadškofa Attemsa in njegova kulturna izhodišča.

Na študijskem srečanju so sodelovali italijanski, slovenski in avstrijski zgodovinarji ter strokovnjaki, dela pa so potekala v italijanskem, slovenskem in nemškem jeziku, kar je sicer že ustaljena praksa že omenjenih goriških inštitutov. Tako so nastopili slovenski zgodovinar France Dolinar, ki je govoril o fiziognomiji in strukturi prve goriške škofije, profesorica Lojzka Bratuž z videmske univerze, ki je osvetlila Attemsove homilije v slovenskem jeziku, in akademik prof. Bogo Grafenauer, ki je govoril o slovenskih deželah v 18. stoletju.

Predavatelji in gostje so v petek dopoldne obiskali Vipavski Križ in cerkev v bližnjih Dobravljah, se pravi, da so se podali v Vipavsko dolino.

Za to študijsko srečanje je med drugim bilo značilno, da je predavanja poslušalo veliko ljudi, tako da je bila dvorana v Attemsovi palači vedno dobro zasedena. To dokazuje, da je tematika simpozija

Dnevi nemega filma v Pordenonu

V Pordenonu so se zaključili dnevi nemega filma, ki so letos potekali pod geslom »Na poti v Hollywood 1911-1920«. Gre za pomembno retrospektivno filmsko pobudo, ki so se je udeležili številni filmski kritiki, zgodovinarji te umetnosti in ljubitelji filma na splošno. Tudi letošnja prireditev je izrednega pomena za zgodovino filma. Predvajali so sicer celo vrsto redkih filmskih posnetkov iz začetkov tega stoletja, a največjo senzacijo je predstavljal film Johna Forda »Hell Bent« iz leta 1917, za katerega so mislili, da je izgubljen. Našla sta ga dva raziskovalca furlanske kinoteke iz Pordenona v arhivih Inštituta za zgodovino filma v Pragi. Med številnimi pred-

vajanimi filmi so veliko zanimanje vzbudili tudi prvenci slovenske in jugoslovanske filmske ustvarjalnosti. Gre za dela, ki so tako vsebinsko kot oblikovno na visoki tehnični in umetniški ravni in jih strokovnjaki postavljajo med najbolj zanimive poskuse nemega filma.

Prireditelji so že napovedali osnovno tematsko usmeritev prihodnjih dnevov nemega filma. Novica je vzbudila veliko zanimanje, saj bodo v Pordenonu predvajali filme, ki so nastali v Rusiji pred boljševiško revolucijo. Prirediteljem je namreč uspelo dobiti dovoljenje za vstop v osrednji moskovski filmski arhiv, to pomeni, da bodo te filme prvič predvajali na Zahodu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob nekem romanu...

Roman »Dunajski valček za izgubljeno preteklostjo«, ki ga je v podlistku Novega lista objavljaval pisatelj Detela, je bil dokaj prijetno branje, podan v preprosti obliki, vendar z močno pripovedjo, tako da je pritegnil bralce, katerim je vsako književno delo tudi namenjeno. Slišati je bilo tudi vprašanja, ali bo kdaj izšel v knjigi?

Poleg tega pa nam pisatelj odpira v njem tudi drugačen pogled na slovensko preteklost, v kateri so nas doslej zaradi nemškonacionalne propagande prikazovali kot narod hlapcev in dekel, ker naj Slovenci nikoli ne bi imeli svoje ga plemstva. Pisatelj Detela nam srečanje z grofom in njegovo rodbino, ki je izhajala z gradu ob Dravi, verjetno grad Borl, prikaže kot srečanje s poslovenjenim plemstvom, ki je živel in delilo usodo z našim ljudstvom. Plemstvo na Slovenskem torej ni bilo nemško, ali vsaj že dolgo ne več.

To potrjujejo tudi druge zgodovinske navedbe. Na primer prva dva goriška nadškofa Attems in Edling, ki sta vodila misijone za slovenske ljudi, o čemer obstajajo dokumenti; pa sestavljalec prvega slovenskega slovarja Alasia da Sommaripa, ki se v uvodni besedi zahvaljuje graščakovemu sinu v Devinu, da ga je naučil slovensko; ali pa grof Karel Lanthieri, prvi predsednik slovenske čitalnice v Vipavi (1864) itd. O kranjskem grofu Auerspergu, slovensko Turjaškem, vejo še izpred zadnje vojne povedati, da naj bi nekoč rekel: »Res nismo slovenskega rodu, vendar jemo kruh te dežele že nad osemsto let in ji torej pripadamo.«

Toda prav nobenega dokumenta ali dokaza ni, da bi rodbina Auersperg prišla kdaj iz nemških dežel! Prav tako tudi za druge plemiške rodbine na Slovenskem, razen v primerih, ko so prišli iz nemških ali italijanskih dežel njihovi zetje in prinesli s sabo tudi tuj priimek. Takšen primer predstavlja v koroško družino priženjeni Sigfrid Spannheim iz Porenja, čigar priimek nosi potem znana rodbina koroških vojvod, ki pa s tem seveda ni postala »frankovski Spannheim«, kakor zatrjuje nemško, in po njem neobgledeno slovensko zgodovinopisje. Tudi rodbina

Lanthieri je bila domača, v to družino se je priženil neki Lanthieri, poročivši hčerko znanega viteza Baumkirchnerja.

Kar zadeva nemške priimke plemstva na Slovenskem, pa je treba vedeti, da vse do 11. stol. priimkov sploh ni bilo. V tem in v naslednjem stoletju, ko je kot pisani jezik nekdanjo latinščino že v pretežni meri nasledovala nemščina, so v poročilih prevajali v ta jezik tudi imena gradov, in s tem so nastali nemški priimki domačega plemstva. Primer za to nam daje prav priimek Auersperg, ki je ponesrečen prevod za slovensko ime Turjak, katero pa ne pomeni živali tura, kakor je pisar napačno umel, temveč je to stara oznaka za strm grič. V tem pomenu nam besedo »turje«, ki je istega pomena, še v preteklem stoletju tolmači koroški pisec Jarnik.

To pomeni, da je nemškonacionalna propaganda uspela prevarati tudi samo plemstvo pri nas in ga prepričati, da izhaja iz nemških dežel. Tudi za prvo stalno karantansko rodbino vojvod Eppenstein je ime le napol ponemčena slovenska oblika. Z imenom »stein« (kamen) so v srednjeveški nemščini že praviloma označevali gradove, ki so se nahajali na skali oz. kamnu. Oznaka »eppen« pa je zgolj nemška izgovorjava za slovenski naziv »jepa« (kepa), kakor ima ime znani vrh v Karavankah: od koroške strani je Jepa, od kranjske pa Kepa. Priimek Eppenstein prihaja torej od pomena »grad na jepi«. Ta grad z imenom Eppenstein se nahaja blizu Judenburga ob Muri. Tudi za ta rod ni nikjer dokazov, da se je kdajkoli priselil iz nemških dežel, kljub temu pa jih tudi slovenski zgodovinarji nazivajo bavarski Eppensteini (npr. M. Kos), povzemajoč nemške navedbe.

Za štajersko rodbino mejnih grofov in potem vojvod z imenom Otokar ali Traungau je prav tako značilno, da imajo posest okoli leta 904 v Karantanski krajini. Prav nobenega podatka ni o kakšni priselitvi. In če gremo še bolj nazaj, se odkrije, da sploh ne obstajajo kake darovnice kralja, s katerimi naj bi poklanjal posestva na slovenski zemlji tujemu plemstvu. Obstajajo samo darovnice solnograški Cerkvi, pa

tudi freisinški, brixenški in oglejski. Izkaže se torej, da je nemštvo slovenskega plemstva zgodovinarska ponaredba.

Zgodba v romanu pisatelja Detele je lahko tudi olepšana, izmišljena, kakor bolj ali manj vsako književno delo. Njeno jedro pa je resnično, če upoštevamo zgodovinsko resničnost, tako da pristavek v njenem naslovu »za izgubljeno preteklost« postane naravnost pomenljiv. Resničnost je očitno dokaj drugačna, kakor nam jo je naslikala v zadnjih sto letih nemškonacionalna propaganda. Mogoče bo prišel čas, da »izgubljeno preteklost« dobimo nazaj?!

j s

Pisma uredništvu:

Spoštovani g. urednik,

da imamo Slovenci skupen kulturni prostor, se vidi tudi po tem, da se jezikovne novosti neovirano širijo čez državne meje. Žal ne samo dobre, temveč tudi slabe (čeprav se Novi list v splošnem kar čvrsto drži jezikovne norme).

Tako sem v zadnji številki (1661) bral, da »se bo upokojil dr. Fiorensoli« in da sta »se letos upokojila dva slovenska radijska častnikarja«. Po stari dobri slovenščini bi to pomenilo, da so ti trije prej razgrajali, potem pa so se ali se bodo upokojili, se pravi umirili. Če pa se odločim, da grem v pokoj, me lahko upokoji samo nekdo drug, ne jaz sam. Pod srbohrvaškim vplivom pa seveda naši tukajšnji častniki kar naprej poročajo, da se je kdo upokojil.

Zato upam, da vsaj za Zoro Rebulovo, ko boste pisali o njenem odhodu v pokoj, ne boste dali zapisati, da se je upokojila. V pravem pomenu besede bi bilo to tudi precej neverjetno.

S prijaznimi pozdravi

Janez Gradišnik

Zahvaljujemo se piscu za opozorilo, vendar dvomimo, da je napaka nastala zaradi vpliva srbohrvaščine.

(Ured.)

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Oscar Wilde

VAŽNO JE IMENOVATI SE ERNEST

Režija: Marko Sosič

Igrajo: Vladimir Jurc, Tone Gogala, Anton Petje, Alojz Milič, Adrijan Rustja, Lidija Kozlovič, Stanislava Bonisegna, Lučka Počkaj in Bogdana Bratuž.

Premiera v petek, 14. oktobra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. ABONMA RED A

Ponovitev:

v soboto, 15. oktobra, ob 20.30 - ABONMA RED

B - prva sobota

v nedeljo, 16. oktobra, ob 16.00 - ABONMA RED

C - prva nedelja

v sredo, 19. oktobra, ob 20.30 - ABONMA RED

D - mladinski v sredo

v četrtek, 20. oktobra, ob 20.30 - ABONMA RED

E - mladinski v četrtek

—o—

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu, Donizettijeva 3, bo v ponedeljek, 17. oktobra, predaval akademik dr. Anton Trstenjak o temi »Ali je naš čas izziv mladim, ali so mladi izziv času?« Predavanje bo v Peterlinovi dvorani ob 20.30.

Zlata medalja za oblikovanje

Mednarodno razsodišče Bienala za industrijsko oblikovanje — BIO 12, ki ga vsako drugo leto prirejajo v Ljubljani, je podelilo zlato medaljo za oblikovanje zbirke vrhunsko oblikovanih športnih, lovskih, mladinskih in olimpijskih lokov znanemu oblikovalcu Oskarju Kogoju iz Mirna pri Gorici. V razsodišču so bili zastopani: Perre Aguirre (Barcelona), dr. Michael Blank (vzh. Berlin), Giancarlo Piretti (Milan), Stefan Lengyel (Essen), Peter J. Lord (London), Ivan Picelj (Zagreb), Zlatko Ugljen (Sarajevo) in Ljuban Klojčnik (Kranj).

Na Bienalu je bilo predstavljenih 450 izdelkov vseh vrst, od teh je mednarodno razsodišče kar štiri zlate medalje (od desetih) prisodilo slovenskim oblikovalcem, ki so jih razen Oskarja Kogoja prejeli še Marko Turk (Ljubljana) za mikrofon, Simon Pavliha Cavalieri (Maribor) za nahrbtnik-šotor in Boris Selan (Goričane) za katarinan 500 S. Bienale sta odprla Janez Sta-

novnik, predsednik Predsedstva Slovenije, ter Tomaž Košir od Gospodarske zbornice Slovenije. Trajal pa bo do 24. oktobra.

Nagrajeno zbirko lesenih lokov po oblikah Oskarja Kogoja je predsednik ICSID (svetovne organizacije za ind. oblikovanje) Peter J. Lord ocenil za enkratno delo, rekoč, da noben grški bog ne bi odklonil takšnega loka. Vse loke pa je strokovno in dovršeno izdelal ob sodelovanju gorenjskega Elana mladi podjetnik in tehnološki inovator Franc Oblak iz Radovljice, ki je tudi sam med najbolj uspešnimi tekmovalci z lokom, saj je bil med zmagovalci na lokostrelskem tekmovanju mednarodne ravni v koroškem Beljaku (Double Fita Star 1987/2502).

Letošnji Bienale v Ljubljani je bil verjetno za slovenske ustvarjalce same najbolj uspešna prireditve. Napovedujejo, da bo čez nekaj let v Ljubljani svetovni kongres za industrijsko oblikovanje.

Sodobno kmetijstvo

Vrt v oktobru

Grede, ki jih bomo v oktobru izpraznili in nanje ne bomo več sadili, takoj globoko prelopatamo in ne pograbimo, da se zemlja v odprti brazdi globlje zrahlja. Hlevski gnoj zakopljemo plitvo na grede, kjer bomo prihodnje leto sadili vrtnine. V mnogih vrtovih trosijo preveč živega apna. Na četvorni meter ne posipljemo več kot 150 g. živega apna ali 200-250 g apnenca. Apno vkopljemo z motiko. Za zboljšanje zemlje lahko uporabimo premogov prah; enkrat ga potrosimo 250 g na četvorni meter. Pepel iz drv zboljšuje zemljo, premogov pa ni uporaben.

Vrtnine, ki so občutljive za prve slane, redno pobiramo, kar velja tudi za fižol in kumarice za vlaganje iz poletne setve. Manj občutljive pustimo čim dlje na gredi, saj še rastejo, uskladiščene pa bi hitreje propadle.

Pripravimo prostor za skladiščenje. Vse gnijoče in druge odpadke odstranimo. Dobro očiščeno klet prebelimo z apnom, ki smo mu dodali sredstvo za uničenje mrčesa in sredstvo za zatiranje plesni.

V oktobru posadimo zimski česen. Zdrave stročke vtikamo plitvo v zemljo v vrste 20 cm narazen, v vrsti pa 10 do 15 cm. Potrebujemo 30 do 50 stročkov na kvadratni meter, to je do 10 glav česna. Saditev čebule (majski srebrnjak) je posebno v obmorskih krajih v polnem razmahu. S saditvijo v vrste 20 cm narazen in 10 cm med sadikami dobimo 1 do 2 kg, kar je odvisno od časa, ko jo bomo pobirali. Če ne pritiska mraz, sadimo zimsko solato, ki se bo še lahko ukoreninila.

Peteršilju, ki ga bomo pustili pozimi

na prostem, visoko porežemo. Globoka obdelava praznih gredic, preložitev komposta in uničenje vseh obolelih delov rastline se nam bodo pri pridelovanju v prihodnjem letu bogato obrestovali.

Oktober je najboljši mesec za sajenje zimzelenih listavcev in iglavcev. Sajenje jeseni ima prednost pred sajenjem spomladi, ker se zemlja ob koreninah čez zimo lepo sesede, rastline pa se do pomladi že vrastejo. Okrasno grmičevje in vrtnice sadimo čimprej. Čajevke, mnogocvetnice in druge žlahtne skupine na koreninski vrat cepljenih vrtnic že takoj po sajenju osipamo. Tako zavarujemo tudi starejše vrtnice. Parkovne vrtnice so proti mrazu odporne in jih ni treba zavarovati.

Čebulnice še vedno lahko sadimo v začetku meseca, sicer nas lahko preseneti mraz. Čebulice morajo pred zimo pognati korenine. Pri saditvi jeseni si tudi zlahka predstavljamo, kakšen bo nasad, ko bo cvetel.

Presajevanje trajnic je zahtevnejše opravilo. Ker trajnice ostanejo na enem mestu več let, rastišče dobro pripravimo. Odstranimo koreninske plevele, zemlji pa dodamo dovolj organskih gnojil.

Enoletnic in trajnic ne sejemo le spomladi, zdaj je čas za setev tistih vrst, ki za kalitev potrebujejo mraz. Sejemo o strožnik, grenik, volčji bob, gorske cvetke za skalnjake ter nekatere trobentice. Nekatere enoletnice za kalitev mraza ne potrebujejo, toda zimo preživijo na prostem, spomladi pa cvetijo med prvimi v svoji skupini. Zato že zdaj na stalno mesto sejemo ogenjček, dišeči grah, kalifornijski

in vrtni mak. Lilije najuspešneje presajamo jeseni, ker pa se ne smejo presušiti, jih damo spet v zemljo. Za preveliko mokroto so občutljivi gomolji gladiol, dalij, indijskih kan, tudi gomoljne begonije, acidantere, sprehelije in amarilisi. Vsa stebela in liste porežemo, zemljo pa otresemo. Stebla gladiol kar polomimo, dalijam in kanam pa pustimo za nekaj prstov dolge štrclje. Ko pripravljamo gomoljne begonije in gloksinije za zimo, ostanke zasušenih stebel previdno odstranimo, da ne ranimo gomoljev. Občutljive gomolje begonij, gloksinij in indijskih kan spravimo v šotnem drobirju v toplejšem prostoru. Gomolji dalij se najboljše počutijo v shrambi s krompirjem, saj tako kot krompir ne smejo zmrzniti.

Hkrati jim godi nekoliko vlage. Velike čebule amarilisov naj počivajo popolnoma suhe in na toplem približno dva meseca, da bodo pozimi znova posajeni zacveteli v stanovanju.

Vrtno trato v oktobru še dvakrat pokosimo. Predolge travne bilke bi čez zimo zgnile, ruša pa bi se poškodovala. Pokošeno travo in odpadlo listje pograbimo na kompost. Dozorel in predelan kompost brez grobih delcev in plevelnega semena je odlično gnojilo za vrtno trato. Potresemo ga že jeseni, da ga čez zimo ruša vsrka.

V sadovnjaku zdaj še pobiramo in spravljamo zimske sorte jabolk, hrušk in kutin. Pomembno je obiranje in sortiranje zimskih sort, ker bodo ti plodovi skladiščeni vso zimo in zaužiti šele pomladi.

Sadje pravočasno spravimo v skladišče, kajti možna so presenečenja nizkih temperatur in zmrzali. Shrambo zračimo samo ponoči, da se ohladi in ostane čez dan hladna.

Po obiranju vse listje, odpadle vejice in gnilo ali odpadlo sadje pograbimo, se-

dalje na 8. strani ■

STANKO ŽERJAL

Antifašizem sredi političnih veroizpovedi

II.

Organizirani antifašizem je po mojem puhla demagogija brez programa, ne rešuje nobenih problemov v državi. Ali je tako gibanje po štiridesetih letih še aktualno, to mene sploh ne zanima. Zanima me, ali je družba v Italiji pa še marsikje drugod po svetu dozorela do sponzanja, da je — kakor je dejal češki politik Beneš — demokracija zadnja beseda, ki jo je zgodovina človeštva izrekla o obliki, o sistemu vladanja. Zanima me tudi, ali se profesionalci antifašizma res odkritosrčno razburjajo zaradi namišljene nevarnosti Mussolinijeve reinkarnacije ali pa se zaganjajo z očitki fašizma proti čisto navadnim demokratično delujočim ter antifašistično mislečim ljudem, kadar to svetujejo strankarski interesi zakupnikov antifašizma. Izkušnje štiridesetih let po vojni razodevajo, da je ta slednja domneva dejstvo. O fašizmu ter antifašizmu in o demokraciji se je sesedlo v množice toliko pojmovne zmede, da je žal tudi današnja mladina zelo okužena od

te bolezni. Če dokazujem puhlost ideologiziranega ali dogmatiziranega antifašizma, je nujno treba razložiti, kaj je sploh fašizem, bodisi po imenu, po svoji zgodovini, po vsebini.

Fašizem je ena izmed političnih doktrin. Rodil ter izoblikoval se je v Italiji, vendar moremo v zgodovini zaslediti tu in tam predhodnike, samo da so bili manj razviti, manj izoblikovani v politično stranko in v izdelan sistem. Benito Mussolini je ustanovil svojo politično stranko in ponujal svoj recept za vodstvo državnih poslov v dobi, ko je kolesje demokratično vodene državne uprave zelo škripalo. Temeljnim organizacijam stranke ali krajevnim skupinam strankarskih pristašev je vzdela ime neologizem »Fascio di combattimento«, to je »bojni snop« (ali sveženj), vso stranko pa je imenoval z nadaljnjim neologizmom »Partito fascista« (»snoparska stranka«). Za čudno ime se je odločil očitno zato, ker ji je nadel kot znak rimski liktorski sveženj palic s sekiro, znani »fascis

cum securi«. Ta je bil Rimljanom simbol državne oblasti, ki ima kaznilno oblast bičanja ali tudi smrtne obsodbe, in so ga ob uradnih priložnostih nosili pred državnim poglavarjem konzulom (pozneje cesarjem). Iz latinske besede fascis izvira tudi tretji neologizem — v latinščini fascismus, po italijansko fascismo, ki kakor vse besede s pripono -ismus pomeni skupnost predmetov ali oseb ali pojavov ali idej ali pojmov ali naukov ali dejanj, nič drugače kakor slovenske besede s pripono -stvo, na primer ljudstvo, bogastvo, občestvo, gorstvo, planinstvo, slovstvo, čarovništvo, krščanstvo, poganstvo, slikarstvo, pravoznanstvo, liberalstvo, klerikalstvo itd.

Fašizem pa je dobredno snoparstvo, seveda v prenesenem pomenu, kakor je že »snop« za skupino politikantov rabljen v prenesenem pomenu.

Iz strankinih pristašev je Mussolini sestavil posebne oborožene odrede, imenovane »squadre di combattimento«. Ti odredi so tu in tam kaj pomagali policiji in orožnikom ob stvkih ali demonstracijah ali neredih, še bolj pa so se izkazali kot razbojniške tolpe, ki jih je Mussolini uporabljal za politična nasilstva, medtem ko jih je šibka državna oblast tolerirala.

Kako je Mussolini po prihodu na oblast vladal, je dovolj znano. Vladal je kot diktator, a ne sam, temveč s pomočjo stran-

VRT V OKTOBRU

■ nadaljevanje s 7. strani

žgemo ali pravilno kompostiramo, posebno če poleti drevja nismo zavarovali proti škrlupu. Če opravimo zimsko škropljenje, se ta nevarnost precej zamajša.

Pri mladem drevju okopljemo kolobarje, da zemlja pozimi lahko premrzne, posebno če je težka. Pri zadnjem okopavanju gnojimo lahko s hlevskim gnojem in kalijevimi in fosfornimi gnojili. Če smo čez leto opazili kakšne motnje pri rasti, je zdaj čas, da vzamemo vzorce zemlje in pošljemo v analizo. Izločimo stara slaborodna drevesa ali se odločimo za precepljanje. Za novo drevje izkopljimo jame, primerno široke in globoke. Izkopana zemlja naj bo na posameznih kupih razporejena po globinskih plasteh.

Sadno drevje lahko začnemo obrezovati, že ko z drevja odpade zdravo listje. Obrezujemo starejša drevesa, mlajša bomo spomladi. Po obiranju, ko odpade listje, poškropimo z enim izmed fungicidov, bordojsko brozgo, bakrenim apnom ali ditanom, breskve, marelice ter koščičasto sadje. Škropiva naj bodo v trikrat močnejši koncentraciji kot za poletna škropljenja. Predvsem je to koristno tam, kjer so bile poleti breskova kodravost, luknjičavost in podobne glivične bolezni koščičarjev. Škropljenje ponovimo pozimi, nikakor pa ne pozabimo škropiti spomladi

Z. T.

KNJIŽNI SEJEM V FRANKFURTU

V Frankfurtu so zaprli 40. mednarodni knjižni sejem, njavečjo tovrstno prireditel na svetu. Letos je bila na sejmu deležna največjega poudarka Italija. Prireditel je obiskalo nad 220 tisoč ljudi in vzporedno s samo razstavo so potekale tudi razne kulturne prireditve, med katerimi se jih je nad 100 nanašalo izrecno na Italijo.

ke in tej je tudi skušal dati nekaj idejne podlage. Tako se je v fašizmu izoblikovala neka politična doktrina, ki so jo prevzeli in jo tu in tam še prevzemajo tudi v drugih deželah, čeprav je Mussolini nekajkrat dejal, da fašizem ni izvozno blago. Ne verjamem pa, da si je mogel Mussolini pri svoji šibki izobrazbi le z nespornim talentom sam izmisliti imena in organizacijske strukture in metode ter ideologijo za svojo scdrgo. Od vsega začetka je imel dovolj učnih in slavohlepnih glav okrog sebe, da so mu pomagali plesti politiko in krojiti uniforme in bombastična gesla.

Fašizem kot politična doktrina vidi za vodstvo države pravo pot v tem, da se združijo v politično organizacijo, stranko tisti državljani, ki imajo zelo razvit patriotizem, ljubezen do domovine (potihoma lahko tudi ljubezen do kariere in pripadajoče nagrade ter časti), skrb za javni blagor (potihem lahko bolj za lastni blagor), čut za disciplino (potihem lahko bolj čut za poslušnost podrejene črede), veliko požrtvovalnost in vzajemnost (po tihem lahko terjajo to čednost predvsem od ljudstva), sposobnost ukazovanja, zvestoba in predanost karizmatičnemu voditelju, ki jih je znal pridobiti in organizirati. Politična doktrina fašizem meni, da ljudstvo ni zrelo za tako imenovano ljudsko oblast, ki bi se izvrševala po svobodno izvoljenih za-

S TRŽAŠKEGA

SOLIDARNOST S ŠKOFOM V TRSTU

Slovenska prosveta je tržaškemu škofu msgr. Bellomiju poslala tole pismo:

Slovenska prosveta in vsa včlanjena društva Vam izražajo vso solidarnost ob nedavnem poskusu, da bi Vas vpletli v zadevo Moncini, ki je vzbudila toliko odmevov v Trstu. Očitno je, da so na delu sile, ki hočejo spodnesti dostojanstvo in ugled Vas samih in zavreči Vaše plemenite napore v korist vseh trpečih in zavrženih ter tako zasejati dvom in sum v tržaško Cerkev.

V tem trenutku hočemo biti z Vami, da zavrnemo ta grobi napad, ki škodi vsej skupnosti.

—o—

V Peterlinovi dvorani je do 15. oktobra odprta razstava koroškega slikarja Rudija BENETIKA. Ogled od 17. do 19. ure.

SSK ZAVRAČA RESTRIKTIVNO
TOLMAČENJE OSIMSKEGA
SPORAZUMA

■ nadaljevanje s 1. strani

Zadnji del seje je bil posvečen organizacijskim vprašanjem. Slovenska skupnost bo za člane svojih vodstvenih teles od sekcij do deželnega tajništva, za izvoljene in imenovane predstavnike ter aktiviste priredila celodnevno programsko in organizacijsko konferenco, ki bo 13. novembra v Vižovljah. Sledili bodo kongresi sekcij, mladinski kongresi, pokrajinska kongresa v Gorici in Trstu ter končno strankin deželni kongres, ki bo 8. aprila prihodnjega leta.

—o—

Papež Janez Pavel II. je opravil obisk v Alzaciji in Lotaringiji. Zadnji dan je nastopil v evropskem parlamentu v Strasbourg.

stopnikov, in da državna uprava slabo funkcionira po demokratičnih kriterijih. Ker pa ima vsaka glava svojo pamet in torej ni pričakovati ne upati, da bi se vsi modri in sposobni in vplivni državljani oklenili takega programa, take doktrine in še manj karizmatičnega, ambicioznega voditelja in ker torej obstaja vedno nevarnost odpora proti enostrankarskemu sistemu, medtem ko država potrebuje stabilne vlade, je neizbežno — po fašističnem pojmovanju — v kali zatreti vsako opozicijo, potencialne upornike ali tudi le organizatorje odpora izolirati med taboriščne plove ali vsaj v prisilno bivanje, ki mu navadni zemljani pravimo konfinacija.

Za utrditev javnega reda je tudi neizbežno postrožiti zakone, omejiti tako imenovane državljanske svoboščine. Neizbežno je tudi zagotoviti si naklonjenost oboženih sil, na primer s povišanjem plač oficirjem — kakor je to storil Mussolini takoj po prevzemu oblasti. Tudi kulturno udejstvovanje in šolstvo ter šport je treba regulirati v določen kanal kakor deročo reko v obzidano strugo. Vsak fašizem je do krščanstva, zlasti do katoliške Cerkve v bistvu nezaupljiv in išče le, kaj bi mu bilo bolj v korist: ali frontalno zatiranje ali posladkano usužnjevanje. V vsakem slučaju najprej skuša odvzeti mladino izpod njenega vpliva. Do gospodarskih pro-

POMEMBNE SPREMEMBE
NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Češkoslovaški ministrski predsednik Strougal je odstopil, isto pa je naredil tudi načelnik slovaške vlade Cholotka. To je v Pragi sporočil partijski tajnik Jakeš ob uradnem začetku plenarnega zasedanja Centralnega komiteja češkoslovaške komunistične partije. Plenum je odstop sprejel. Uradno so pojasnili, da so zdaj potrebne novosti med partijskimi kadri, da bodo bolje kos reševanju zapletenih gospodarskih in družbenih problemov. Opazovalci se strinjajo v prepričanju, da so te spremembe v češkoslovaškem vrhu neposredno povezane z nedavnim političnim potresom v Moskvi. To domnevo potrjujejo tudi napovedi, da bo prišlo do zamenjav tudi v drugih strukturah, pri čemer niso izzeti partijski organizmi in sam Centralni komitej.

SOLIDARNOST JE ZBOROVALA

V soboto, 8., in nedeljo, 9. t.m., se je v tajnem kraju na Poljskem zbralo vodstvo prepovedanega svobodnega sindikata Solidarnost. Lech Walesa je predlagal seznam zastopnikov Solidarnosti, ki naj se udeležijo okrogle mize s predstavniki oblasti sredi meseca za razpravo o premostitvi družbene in gospodarske krize. Udeleženci so poudarili, da lahko pogajanja uspejo, če se izpolnita dva bistvena pogoja: oblasti morajo uradno priznati Solidarnost.

POLOŽAJ V AFGANISTANU

Afganistanski partizani so pred dnevi obstreljevali glavno mesto Kabul z raketami in minami. Pri tem je bilo ubitih 5 ali 6 ljudi.

Zaradi položaja v državi in vedno novih spopadov med režimsko vojsko in mujahedini se je zbral centralni komitej komunistične partije.

blemov je vsak fašizem previden. V bistvu ohranja kapitalistični sistem, svobodno pobudo, vendar ga skuša kontrolirati in vsmerjati in prav na gospodarskem področju utegnejo fašizmi tudi kaj pametnega ukreniti, to pa zato, ker so brezobzirni. Kakor armadi tako tudi aristokraciji fašizmi navadno priznavajo privilegije. Delavstvu noben fašizem ne zaupa in ne tolerira svobodnih sindikatov in ne dovoljuje stavk. Skuša skrbeti za delavstvo in proletariat, a je vedno bolj popustljiv do sebičnih delodajalcev zopet zato, da se ne zameri tistim, ki so zaradi finančne moči kakorkoli koristni režimu kot prijatelji in bi utegnili biti nevarni režimu, če bi ta z njimi ravnal slabo. Praktično vsi fašizmi držijo delavstvo v šahu.

Vsakemu fašizmu je lahko vladati, ko je zatrl opozicijo in vzel vse življenje državljanov pod svojo kontrolo, še najpoprej pod cenzuro vse objavljalištvo (ali kakor se v jezikovnih akrobacijah reče: sredstva javnega obveščanja, javna občila, mass media).

Vsi fašizmi so si zlasti edini v tem, da bombastično bobnajo (ne brenkajo) na patriotične, nacionalistične tambure. Lastno stranko in zlasti voditelje istovetijo z državo, kakor francoski kralj Ludovik XIV.: »L'état c'est moi« (Država sem jaz).

(Dalje)